

GESCHIEDENIS VAN DE VERENIGDE STATEN

FRANS VERHAGEN

GESCHIEDENIS
VAN DE
VERENIGDE
STATEN

Boom – Amsterdam

Afbeelding omslag Vlag van Amerika,
met de hand getekende aquarel (I23RF © Madam Saffa)
Vormgeving Bas Smidt

© 2017 Frans Verhagen

Tweede druk, 2018

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*No part of this book may be reproduced in any way whatsoever
without the written permission of the publisher.*

ISBN 978 90 5875 814 9 / NUR 680

www.boomgeschiedenis.nl
www.bua.nl

'The past is never dead. It's not even past.'
William Faulkner in *Requiem for a Nun*

INHOUD

Voorwoord	16
HOOFDSTUK 1	
1612-1750 DE EXPLORATIE VAN EEN CONTINENT	19
Heidense en barbaarse landen	20
De zuidelijke kolonies	23
De eerste slaven	25
De noordelijke kolonies	26
Een grote migratie	29
Nieuwe nederzettingen	32
Hout, vis en zout	34
Fransen en Hollanders	37
De Carolina's	40
Een rijk land	44
Verwijdering tussen Engeland en Amerika	45
Geen slecht leven	48
De Pilgrim Fathers	22
Pocahontas	27
De heksengerichten in Salem	31
Nieuw-Nederland	38
De slavenhandel	42

Great awakening 47

HOOFDSTUK 2

1751-1786 ONAFHANKELIJKHEID 51

Hoge kosten voor de Engelsen 54

Handelsnetwerk met Afrika 55

Aanstootgevende wetgeving 59

Georganiseerde tegenstand 61

Groeiende saamhorigheid 64

Thee in de haven van Boston 68

First Continental Congress 69

Massachusetts in opstand 72

Vrijheid of de dood 73

Battle of Bunker Hill 75

Second Continental Congress 77

Jeffersons Onafhankelijkheidsverklaring 79

Meer inhaalactie dan revolutie 84

Dertien grondwetten 86

De chaos van een oorlog 87

De vrede van Parijs 90

Northwest Ordinance 92

Madison ontmoet Hamilton 93

De conventie in Philadelphia 96

Take it or leave it 99

De missies in Californië 53

De wereld van de Founding Fathers 58

Benjamin Franklin 62

John Adams in Amsterdam 67

Het Romeinse voorbeeld 71

Jefferson en slavernij 76

Northwest Ordinance 80

De Cumberland Gap 83

De Federalist Papers 88

De Republiek der Nederlanden als voorbeeld 94

HOOFDSTUK 3

1788-1828 EEN NIEUWE REPUBLIEK 101

Jefferson versus Hamilton	104
Impliciete bevoegdheden	107
Advies en instemming	109
Een omstreden verdrag	111
Slavernij als moreel probleem	115
Oorlogsdreiging	117
Een derde revolutie	121
Oorlog met Tripoli	124
De oorlog van 1812	127
Banken en de federale overheid	130
Goede gevoelens en een economische crisis	132
De omslag van lokaal naar landelijk	136
Jackson betreedt het toneel	142
<i>Pierre L'Enfant en Washington DC</i>	103
<i>Eli Whitney en de cotton gin</i>	108
<i>John Marshall</i>	113
<i>De Lewis and Clark Expedition</i>	118
<i>Het Erie Canal</i>	123
<i>De mormonen</i>	129
<i>Tocqueville en de Amerikaanse democratie</i>	134
<i>Eerste vrouwenbeweging: Seneca Falls</i>	137
<i>Harriet Tubman en de Underground Railroad</i>	140

HOOFDSTUK 4

1829-1860 REVOLUTIONAIRE VERANDERINGEN 144

Het leven aan de frontier	147
De nullificatiecrisis	149
De oorlog tegen de bank	153
Economische crisis en de Trail of Tears	155
Opnieuw Texas	159
Een stroom van immigranten	163
Het Compromis van 1850	166
Het Supreme Court ontsteekt de lont	169

Begin van de Burgeroorlog	172
Manifest destiny	146
De erfenis van Andrew Jackson	151
Blokhutcampagnes	157
Hollanders in Amerika	160
John Calhoun, ideoloog van het Zuiden	164
Lincoln-Douglas-debatten	168
De raid op Harpers Ferry	171

HOOFDSTUK 5

1861-1900 BURGEROORLOG, RECONSTRUCTIE

EN POPULISME	174
De aanval op Fort Sumter	175
Confederale structuur van het Zuiden	179
Grootmoedigheid en flexibiliteit	181
Reconstructie	183
Het Congres tegen president Johnson	186
Nieuwe economische orde	188
Mijnwerkers, veehouders, boeren en spoorwegen	192
Gemarginaliseerde indianen	194
Nietsdoen als beleid	198
Angst, terreur en gestolen verkiezingen	200
Het invoeren van de segregatie	202
Immigratiegolven	204
De corrumpering van de politiek	208
De depressie van 1893	210
Kruis van goud	214
Urbanisering	218
Tegenstelling Noord en Zuid	219
Opgepoetste variant van manifest destiny	221
Oorlog met Spanje	223
Lincolns Emancipatieverklaring	177
Lincolns Gettysburg Address	180
Homestead Act	185
Instelling van de tijdzones	190

Van krantenjongen tot miljonair	196
Prikkeldraad	201
Robber barons	206
How the Other Half Lives	212
De nieuwe immigranten van de jaren negentig	217
Het Vrijheidsbeeld	222

HOOFDSTUK 6

1901-1932 ENTREE OP HET WERELDTONEEL

Progressive Movement	227
Radicaal progressief	230
Segregatie en migratie	234
Buitenlands beleid	236
William Tafts onmogelijke rol	239
Van oude en nieuwe immigranten	241
Waterval aan wetgeving	244
Een te belangrijk land	246
Snel opschalen	250
Overtuigd van eigen gelijk	251
De roaring twenties	255
Rust in de tent	258
Niet meer dan nodig was	261
Een Republiek met sociale instincten	265
Crash en depressie	267
Onmogelijke oplossingen	272
Amerika als smeltkroes	229
Natuurbescherming	233
De Triangle-brand	238
Het ontbreken van socialisme in de vs	243
De Red Scare	248
Drooglegging	254
Sacco en Vanzetti	259
De humor van Calvin Coolidge	263
De Grote Migratie: zwarten trekken noordwaarts	268
Het apenproces	271

HOOFDSTUK 7

1933-1960 VAN DEPRESSIE NAAR AMERICAN CENTURY 275

Alfabetsoep	277
Drie fasen van de New Deal	281
Presidentieel buitenlands beleid	285
Kritiek op de New Deal	286
Cash-and-carry	289
Vier vrijheden	291
Pearl Harbor als boemerang	294
Arsenaal van de democratie	297
De internering van Japanse Amerikanen	299
De oorlog in Europa	301
Eiland springen in de Stille Oceaan	303
Een comeback van internationalisme	304
Beleid op de tast	308
Onbaatzuchtig idealisme	311
De moraliteit van Hiroshima	313
Visionaire wetgeving	316
Industriële onrust	317
Een ijzeren gordijn	319
Trumandoctrine	322
Marshallhulp	323
Trumans verrassende overwinning	326
Collectieve paranoia	329
Oorlog in Korea	331
Morele urgentie als missie	334
Politieman van de wereld	338
Nucleaire drieslag	340
Jaren vijftig	342
Het probleem dat niet wilde verdwijnen	344
Het Supreme Court spreekt zich uit	347
Militair-industrieel complex	349
Golfspelende president	352
Verkiezingen van 1960	354
Huey Long, populist uit Louisiana	278
Oakies: vluchtelingen uit Oklahoma	284
Pearl Harbor	292

Rosie the riveter	296
Jalta	300
De GI Bill of Rights	305
Hiroshima	310
Segregatie: een Amerikaans dilemma	315
De heksenjacht van senator Joe McCarthy	330
Interstate Highway System	337
Airconditioner	341
Spoetnik	346
Elvis de Pelvis	350

HOOFDSTUK 8

1961-1980 DE SIXTIES EN HUN NAWEEËN 356

Roekeloos gedrag	357
Eerste Cubacrisis	360
Burgerrechten en de moord op Kennedy	362
Johnson verbaast de natie	366
De Great Society	368
Burgerrechtenwetgeving	369
De vlucht naar de suburbs	372
Studentenbeweging	376
De Sun Belt	379
De escalatie in Vietnam	381
De vredeskandidaat	385
Nixons doorzettingsvermogen	389
Strategische visie	390
Een nieuw Chinabeleid	391
Uitbreiding van de overheid	395
De herverkiezingscampagne van 1972	396
Fords nachtmerries	399
De commissie-Church	402
Stagnatie, inflatie en werkloosheid	403
Onmacht en frustratie	405
Mensenrechten	407
Haardvuur en een wollen trui	410

Cubacrisis	358
De race naar de maan	364
Camp David	370
Counterculture	374
Woodstock: drie dagen van vrede & muziek	378
Pentagon Papers	383
Milieubeleid	387
Watergate	392
De Walmartrevolutie	400
De opkomst van christelijk rechts	404
De twee Steves	409

HOOFDSTUK 9

1981-2017 POLARISATIE EN STAGNATIE	412
Onbezorgd leiderschap	413
Belastingopstand	415
Evil empire	418
Voorkeur voor rechtse dictators	421
Digitale revolutie	422
Tweede termijn	424
Iran-Contraschandaal	427
De heiligverklaring van Ronald Reagan	429
Gebrek aan visie	431
Goede contacten met Gorbatsjov	432
De Golfoorlog	435
Babyboomers aan het bewind	438
Republikeinse winst	439
De nieuwe economie	442
Op zoek naar een visie	444
Het Lewinsky-schandaal	445
Magere oogst	447
De aanval op Amerika	449
Oorlog in Irak	451
Strategische blunder	455
Vleugellamme regering	456
De crash van 2008	459
Een bruggenbouwer loopt vast	461

Obamacare	463
De oorlog tegen IS	466
Openingen naar Iran en Cuba	467
Ontevreden kiezers	468
Make America Great Again	473
Het Vietnam Memorial	416
Star Wars	420
Iran-Contraschandaal	425
Indiaanse casino's	430
Monica Lewinsky	436
Overvolle gevangenissen	440
9/11: echo's van Pearl Harbor	448
Orkaan Katrina	454
De Grote Recessie	458
Het Supreme Court en Citizens United	462
Ziektekosten	465
Verslaafd aan wapens	466
Fox News	472
EPILOOG	475
Balans tussen eigenbelang en moralisme	476
De verleiding van muren	477
Een disfunctioneel systeem	479
Checks and balances	481
Een samenleving met problemen	483
Natuurlijke regeringspartij	485
Overgangsstadium	486
Presidenten	488
Boekenessay	492
Dankwoord	503
Illustratieverantwoording	504
Namenregister	508

VOORWOORD

De grootste valkuil bij het schrijven van een geschiedenis van de Verenigde Staten is de gang daarvan vanzelfsprekend of zelfs onvermijdelijk te achten. Het is verleidelijk om terugkijkend vanuit het heden allerlei ontwikkelingen te zien als opmaat naar wat later gebeurd is. Alsof het allemaal vanzelf sprak, alsof de American Century een soort autonoom proces was. Veel Amerikanen zien hun geschiedenis zo, niet gehinderd door twijfel of veel kennis van die geschiedenis. Hun land is een uitzonderlijk land, door God voorzien van een missionaire taak.

Zo vanzelfsprekend was het allemaal niet. Dat er één Verenigde Staten is en dat we daarover in enkelvoud praten is op zich al een wonder. Het land had al vlak na zijn onafhankelijkheid uiteen kunnen vallen, of uiteen kunnen spatten tijdens de Burgeroorlog. In retrospect verlichte geesten zoals Thomas Jefferson, Alexander Hamilton, Abraham Lincoln en Franklin Roosevelt waren controversieel in hun tijd en vaak lang niet zo ruimdenkend of visionair als de geschiedenis hen heeft gemaakt.

In deze geschiedenis van Amerika heb ik geprobeerd deze valkuilen te vermijden. Het is geen lineair verhaal. Het is niet altijd een mooi verhaal, soms zelfs ronduit lelijk. Een land dat tot maar vijftig jaar geleden zijn zwarte burgers behandelde als tweederangs Amerikanen, hun de rechten ontzegde die andere burgers wel hadden en weigerde hen te beschermen, ook dat is Amerika. Wel is het altijd een fascinerend verhaal, nooit saai, nooit voorspelbaar.

In de bijna veertig jaar dat ik dit land bestudeer, heb ik geleerd om een balans te vinden tussen het vastleggen van wat de feiten waren en hoe ze geïnterpreteerd kunnen worden, althans dat hoop ik. Aan een simpele opsom-

ming van de feiten heeft u weinig en zoals u zult lezen heb ik geen gebrek aan oordelen, observaties en vraagtekens, en heb ik me niet ingehouden bij het plaatsen van kanttekeningen of het geven van interpretaties. U hoeft het er niet mee eens te zijn. Het is een uitnodiging mee te denken, verklaringen te vinden of uitgedaagd te worden door andersoortige verklaringen.

Dit boek heeft een lange voorgeschiedenis, lang voordat het de vorm kreeg van een volledige historie van de Verenigde Staten. Vrijwel al mijn journalistieke werk had direct of indirect met Amerika te maken. Soms schreef ik over ontwikkelingen als die geschiedenis zich afspeelde, tijdens mijn jaren in Washington zelfs om de hoek van waar ik woonde. Mijn boeken plaatsen Amerika altijd in een historische context, vanuit de overtuiging dat je het land anders niet kunt begrijpen. Ik schreef over immigratie, over presidenten, over de Founding Fathers en buitenlandse politiek, en dook diep in het leven van een van de grootste Amerikanen bij het schrijven van een biografie van Abraham Lincoln. Geleidelijk aan drong zich de uitdaging op om een volledige geschiedenis te schrijven.

De laatste grote Nederlandstalige geschiedenis van de Verenigde Staten was van de hand van J.W. Schulte Nordholt en kwam uit in 1985. Ik doe de grote Amerika-kenner geen onrecht als ik stel dat zijn boek gedateerd is. Dat geldt in veel sterkere mate voor Pressers Amerika, dat in 1949 zijn eerste en in 1976 zijn laatste druk beleefde. Er zijn talloze Engelstalige geschiedenissen, maar ik geloof dat Europese ogen, Nederlandse ogen, daar iets aan toevoegen. Ik verwijs naar het boekenessay voor mijn bronnen en inspiratie.

Vaak werd me gevraagd wat voor visie ik heb op die Amerikaanse geschiedenis, in de verwachting dat ik een totaalbeeld had waarin alles paste. Net als de oude Bush heb ik het niet zo op 'the vision thing'. Ik denk dat het juist Amerika's eigenheid is, en zijn charme, dat zo'n beeld niet goed mogelijk is. Voor mij is de studie van Amerika altijd gekenmerkt door de spanning tussen ideaal en werkelijkheid, ambitie en teleurstelling, oprechtheid en hypocrisie, Jefferson en Hamilton. Spanning, dat is het juiste woord. Amerika is een land met een januskop, met twee gezichten, meestal tegelijkertijd opgezet. Een gekmakend onredelijk land, maar ook een fascinerend land waar ik van houd, zij het niet onvoorwaardelijk.

Dit is een geschiedenis van Amerika die de lezer in staat moet stellen de lange lijn van de Amerikaanse ontwikkeling te zien. Die de kenmerkende factoren blootlegt die steeds terugkomen, zodat geleidelijk aan een begrip ontstaat van dat land en de lezer gebeurtenissen in perspectief kan plaatsen. Dit is een geschiedenis waarin de verkiezing van Donald Trump tot president minder verrassend is dan ze anders zou zijn. Het is een geschiedenis voor

mensen die willen weten wat er is gebeurd en waarom. Soms geheel voorspelbaar, soms verrassend, maar bijna altijd wel te passen in een breed beeld van deze Verenigde Staten.

Dit boek eindigt met de verkiezing van Donald Trump tot 45ste president van de Verenigde Staten. De lijnen in de geschiedenis die in hem samenkomen vertellen ons het verhaal van de moderne Verenigde Staten. Ik sluit dit boek af op een punt in die geschiedenis waarop de vraag gerechtvaardigd is of en hoe Amerika in staat is met deze ontwikkelingen om te gaan. Of het een manier zal vinden de binnenlandse problemen die al veel langer onder de oppervlakte sudderden aan te pakken. Of het een nieuwe rol kan vinden in een snel veranderende wereld. De geschiedenis van Amerika zoals ik die hier beschreven heb, is tegelijk hoopgevend en zorgwekkend, een weergave van de tweeslachtigheid die Amerika altijd kenmerkt.

Amsterdam, juni 2017

PRAKTISCHE NOTEN

Ik heb me een aantal vrijheden gepermitteerd om het lezen te vergemakkelijken. Ik schrijf vaak ‘Engeland’ als ik het in werkelijkheid heb over Groot-Britannië, zoals ik vaak ‘Amerika’ gebruik wanneer ‘Verenigde Staten’ meer op zijn plaats was geweest. Het grootste deel van directe citaten heb ik in het Nederlands vertaald, behalve als termen of frases deel zijn geworden van het dagelijks spraakgebruik, zoals ‘a date that will live in infamy’, FDR’s woorden na Pearl Harbor, of citaten uit de redevoeringen van Abraham Lincoln en William Jennings Bryan, die in mijn vertaling veel van hun kracht zouden verliezen.

HOOFDSTUK 1

DE EXPLORATIE VAN EEN CONTINENT 1612-1750

De geschiedenis van de Verenigde Staten, die dan natuurlijk nog niet als zodanig bestaan, begint als de eerste Europeanen zich permanent vestigen in Noord-Amerika. Wat er voor die tijd op dat continent plaatshad, is voor deze geschiedschrijving niet vreselijk relevant. Dit is geen geschiedenis van Noord-Amerika, maar een geschiedenis van de Verenigde Staten. Wat die eerste Europeanen aantreffen en hoe ze daarmee omgingen, is natuurlijk wel deel van dat verhaal.

Rond 1500 leefden op het huidige grondgebied van de Verenigde Staten en Canada waarschijnlijk zo'n 5 miljoen mensen, collectief indianen genoemd. Sommigen van hen woonden in permanente nederzettingen, anderen waren nomadisch, winter- en zomernederzettingen afwisselend. Deze oorspronkelijke bewoners zouden slachtoffers worden van de veroveringsdrang van de Europeanen, in eerste instantie door meegebrachte ziekten waartegen ze geen weerstand hadden. Geweld was altijd een belangrijk facet van het leven in Amerika. De indianen werden bruut opzijgeschoven of uitgemoord, en slavernij, de erfzonde waarmee de Verenigde Staten zouden opgroeien, was vrijwel onmiddellijk aanwezig. Ook onderling waren kolonisten geen doetjes. De samenleving die ontstond aan de rand van de beschaafde wereld was wreed en ongenadig.

Waarschijnlijk waren bewoners van IJsland en Scandinavië omstreeks 980 de eerste Europeanen die Noord-Amerika bereikten. Ze lieten nauwelijks sporen na. In de zestiende eeuw werden ze gevolgd door Spanjaarden, die vanuit Mexico en de Caribische eilanden noordwaarts trokken. In hun zoektocht naar goud kwamen zij zo ver als het huidige Kansas, maar het

bleef bij zoeken. De belangrijkste erfenis die ze achterlieten was het paard, waarvan de Noord-Amerikaanse variant tienduizend jaar tevoren was uitgestorven. De aanwezigheid van dit dier had de levens van de indianen fundamenteel veranderd. Nomadische stammen legden grotere afstanden af, ruiters konden effectiever jagen op bizens, onderlinge gevechten werden destructiever.

Vergeleken met de Spanjaarden en de Portugezen waren de Engelsen, de Fransen en ook de Nederlanders laatkomers in het exploreren van de Atlantische Oceaan. In 1534 had de Franse zeevaarder Jacques Cartier overwinterd in het gebied van de St. Lawrence rivier, in het huidige Canada. Hij keerde terug in 1541, op zoek naar het goud en de diamanten die daar volgens de verhalen te vinden zouden zijn. De Fransen zetten ook kleine kolonies op in Florida, aan de zuidpunt van de huidige Verenigde Staten, en aan de rivier de Savannah in wat nu South Carolina heet. Ze werden verjaagd door de Spanjaarden, die vanuit het Caribisch gebied een veel gemakkelijker claim op het gebied konden leggen en houden. Zij stichtten in 1565 St. Augustine, het stadje in Florida dat geldt als de oudste permanente Europese nederzetting in de Verenigde Staten. De Fransen trokken zich terug tot de monding van de St. Lawrence, waar Samuel de Champlain in 1608 Québec stichtte, de eerste nederzetting in Nieuw-Frankrijk.

Natuurlijk waren ook de Engelsen geïnteresseerd in dit niet-geclaimde gebied. De Engelse zeevaarder John Cabot was in 1497 al eens langs Labrador gevaren, in het noordoosten van Canada. Een jaar later bezocht hij Nova Scotia. Ontdekkingsreizigers als Walter Raleigh en anderen hadden de kust al geëxploreerd. Het leverde enkel wat semipermanente vissersdorpen op. Aan het begin van de zeventiende eeuw komt de geschiedenis op gang die ons hier aangaat.

HEIDENSE EN BARBAARSE LANDEN

De Europeanen die van Amerika de Verenigde Staten zouden maken, bereikten het continent op drie punten. In het zuiden vestigden ze zich eerst op een eiland voor de kust van het huidige North Carolina, later op het vasteland van wat nu Virginia heet. In het noordoosten kwamen ze aan land waar nu de staat Massachusetts ligt. De verschillen tussen beide zouden grote gevolgen hebben voor de geschiedenis van Amerika.

Het derde punt van aankomst krijgt meestal minder aandacht: het zuidwesten. Rond 1630 bouwden franciscaanse missionarissen en Spaanse sol-